

---

eigen inspecteurs binnen de broederscholen, die tevens adviseur werden van het hoofdbestuur en vanaf 1934 ook een Raad van Onderwijs, die de ontwikkeling van methoden begeleidde.<sup>36</sup>

Bij de zustercongregaties was de situatie wezenlijk anders. Deze hebben, op enkele uitzonderingen na, nauwelijks invloed uitgeoefend op de lees- en schoolboekenproductie ten behoeve van de katholieke scholen; zij waren wel grootgebruikers. Zustercongregaties participeerden in katholieke onderwijsorganisaties en sommige zusters publiceerden in tijdschriften, met name voor het bewaarschoolonderwijs en het buitengewoon onderwijs.<sup>37</sup> Intern vormden zij een zeer gesloten gemeenschap, waarin echter wel veel aandacht was voor scholing rond inhoudelijke vernieuwingen en instructies rond wet en regelgeving. Een voorbeeld uit het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw, dat hieronder staat beschreven, illustreert dit.

*4. Nadruk op de persoon als middel bij de godsdienstige opvoeding en het belang van het volgen van instructies binnen de congregaties.*

Op 3 augustus 1903 vond de Eerste algemene vergadering van Zusters Hoofden van scholen in het moederhuis te Tilburg plaats. De voornaamste spreker was de zeereerwaarde heer A.F. Diepen (1860-1943), toen bisschoppelijk inspecteur van het onderwijs. Hij benadrukte het doel van de bijeenkomst en vervolgde met een passage over de persoon van de onderwijzeres als middel bij de godsdienstige opvoeding:

Niemand geeft wat hij niet heeft. Daarom is het noodzakelijk: In de onderwijzeres zelf, aan te kweeken en te onderhouden het ware religieuze leven; door overweging, gewetensonderzoek, gebed, H.H. Mis, H.H. Sacramenten, studie maken van werken die over den godsdienst handelen, geestelijke lezing daartoe benutten; de onderwijzeressen bijzonder, daarin kracht en offervaardigheid zoeken en vinden, om met den grootsten ijver hare plichten te vervullen. Het getrouw en volmaakt vervullen der plichten als religieus-onderwijzeres is voor haar de plicht van staat, is het werk, waardoor ze haar eigen zaligheid en haar eeuwige glorie moeten winnen en verzekeren. Alleen in den Godsdienst, in de bovennatuurlijke Liefde vinden zij daartoe de kracht.<sup>38</sup>

De lezing werd vervolgd met aanwijzingen voor het rechtstreekse catechismusonderwijs, Bijbelse en kerkelijke geschiedenis en zoveel

---

<sup>36</sup> ABM inv nr 4090, Jaarverslagen inspectie; *Uit Eigen Kring* 1934, 2<sup>e</sup> aflevering, 35, 73. Eerste bijeenkomst van de raad van onderwijs.

<sup>37</sup> De RKB. Maandschrift ter bevordering van het R.K. Bewaarschoolonderwijs, onder redactie van Pastoor M. Nabuurs, Tilburg; J.J. Verbeeten, Breda. Eenige opleidsters aan cursussen voor Bewaarschoolonderwijs. L.C.G. Malmberg-'s Hertogenbosch. Uitgever van de Apostolische stoel. 23<sup>e</sup> jaargang, februari 1939 nummer 2; KDC. Tijdschrift voor RKB Buitengewoon Onderwijs.

<sup>38</sup> Eerste Algemeene vergadering der Zusters, Hoofden van Scholen in het Moederhuis Tilburg 3 augustus 1903. AZLTA 1374-1903, 5.